

Helse- og omsorgsdepartementet
Postboks 8011 Dep
0030 OSLO

Nasjonal helse- og samhandlingsplan - skriftlig innspill fra Utdanningsforbundet

Utdanningsforbundet takker for invitasjonen til å komme med innspill til meldingsarbeidet med Nasjonal helse- og samhandlingsplan. Vi organiserer over 185 000 lærere og ledere i barnehager og skoler, samt ansatte i det faglige og administrative støttesystemet – deriblant i Statped og i spesialisthelsetjenesten.

Utdanningsforbundet merker seg at Nasjonal helse- og samhandlingsplan skal virke sammen med og ses i sammenheng med andre planer, deriblant ny folkehelsemelding og opptrappingsplan for psykisk helse. Lærerne er, ved siden av foreldrene, de voksne som møter barna og ungdommene hver eneste dag. Lærernes ansvar er å følge med, fange opp og følge opp barnehagebarn og elever. Når de er så tett på, har de muligheten til å få med seg både små og store endringer hos den enkelte, og må anses å være en svært viktig del av det forebyggende arbeidet tilknyttet psykisk helse.

En utfordring Utdanningsforbundet ønsker å adressere i forbindelse med dette, er den høye andelen av personer ansatt i lærerstillinger uten lærerutdanning. Dette er et viktig poeng med hensyn til forebyggende arbeid med psykisk helse. Lærerne må se og kjenne elevene sine – vite hvem de er, hva de kan i fagene, hva som er deres læreforutsetninger, hva de er interessert i og hvordan de trives. De må gi elevene mestringsopplevelser og tro på seg selv. De må vite hvordan de kan støtte elevenes læringsarbeid best mulig, og forstå hvordan elevene har det sammen, for blant annet å forebygge og avdekke mobbing. En slik relasjonell kompetanse er en del av utdanningen til lærerne, og tydeliggjør behovet for å redusere andelen personer som jobber som lærere uten å ha den nødvendige kompetansen – særlig med hensyn til det forebyggende perspektivet. Samtidig er det et viktig poeng å se på hvilken kompetanse og hvilken tilgang på kompetanse barnehagen og skolen har når det gjelder det forebyggende arbeidet med barn og unges psykiske helse.

Utdanningsforbundet vil videre løfte frem en utfordring vi ser med den pågående nedskaleringen av Statped. Denne prosessen startet i 2020, med den direkte konsekvensen at Statped fikk redusert sine bevilgninger med flere millioner kroner årlig. Pengene overføres i hovedsak til tilskuddsordningen, med det formål å bygge opp den spesialpedagogiske kompetansen i kommunen, fortrinnsvis i barnehagen, skolen og PP-tjenesten gjennom

Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis. Slik skal barn, unge og voksne med ulike behov for særskilt tilrettelegging få mer effektiv tilgang på sin hjelp. En del av omstillingen og nedskaleringen av Statped handler om å utforme et nytt, mer spisset mandat. En viktig del av arbeidet med det nye mandatet er å gjøre et tydelig skille mellom opplæring og helsehjelp, og med det definere grenseoppgangene mellom Statped og spesialisthelsetjenesten. Dette har i neste omgang ført til et arbeid med å fase ut arbeidsoppgaver og ansvarsområder i Statped, som blant annet skal overtas i spesialisthelsetjenesten og i kommuner/ fylkeskommuner.

Utdanningsforbundet er opptatt av hvordan oppgave- og ansvarsoverføringen skal foregå, hvilke midler som skal brukes til dette og om de barn, unge og voksne som er avhengige av tilrettelegging og hjelp vil stå uten dette i perioder. Vi er bekymret for at en nedskalering og utfasing av tjenester fra Statped vil skje uavhengig av en tilsvarende og umiddelbar oppbygging av tjenester andre steder. Samtidig øker presset på kommuneøkonomien, hvor kommunene får flere oppgaver og større ansvar for ulike grupper. Dersom et tilbud skaleres ned og tas bort fra Statpeds portefølje, er det avgjørende for den og de som er brukere av tilbudet at en annen aktør, med tilsvarende kompetanse og kapasitet, står klar til å overta ansvaret. Omsorg for brukerne krever sømløse overganger.

I arbeidet med en Nasjonal helse- og samhandlingsplan mener vi derfor det er viktig å sikre gode systemer for denne gruppen mennesker. Det er viktig for de menneskene som er (tidligere) brukere av Statped sine tjenester at overføringen av kompetanse sikres, men også at tilgangen til de ressursene som kreves for å overta og videreføre et tilbud før det fases ut eller nedskaleres sikres.

Med vennlig hilsen

Morten Solheim
seksjonsleder

Guro Hovde
seniorrådgiver

Brevet er elektronisk godkjent og har derfor ingen håndskrevet signatur.